

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Cel podjętych analiz i zebrany materiał empiryczny	10
2. Struktura książki	11
Rozdział 1. Problematyka anomii w socjologii polskiej	17
Rozdział 2. Radykalna zmiana społeczna jako kontekst badawczy anomii	23
2.1. Wczesne koncepcje zmiany społecznej. Krytyki i kontynuacje	24
2.1.1. Modernizacja i konwergencja	25
2.2. Zmiana postkomunistyczna	26
2.2.1. Wymiary transformacji	27
2.2.2. Transformacja jako projekt polityczny	28
2.2.3. Czy koniec transformacji?	29
Rozdział 3. Anomia i fatalizm jako kategorie teoretyczne	33
3.1. Koncepcja anomii Émile'a Durkheima. Niedostatek regulacji i kryzys społeczeństwa burżuazyjnego	34
3.1.1. Podział pracy i przemiana solidarności społecznej	38
3.1.2. Niedostatek moralnej regulacji i merytokracji, czyli diagnoza rodzącego się kapitalizmu	43
3.1.3. Integracja i regulacja społeczna	51
3.1.4. Anomia jako brak regulacji społecznej	59
3.2. W poszukiwaniu fatalizmu. Próby rekonstrukcji teorii regulacji społecznej Durkheima	61
3.2.1. Jedna przyczyna. Tożsamość koncepcyjna integracji i regulacji społecznej ...	62
3.2.2. Anomia, fatalizm, egoizm i altruizm jako stany normatywne	67
3.2.3. Anomia regresywna jako fatalizm	70
3.2.4. Chroniczny fatalizm jako alienacja, czyli teza o komplementarności teorii Marksa i Durkheima	74
3.2.5. Konflikt jako fundament konsensu	76
3.2.6. Alienacja w teorii Marksa	78
3.2.6.1. Krytyka industrialnego kapitalizmu	79
3.2.6.2. Antropologia filozoficzna Marksa	82
3.2.6.3. Proces alienacji w kapitalizmie	83
3.2.6.4. Marks i Durkheim. Społeczne konsekwencje kapitalizmu	85
3.2.7. Spójna teoria regulacji społecznej	86

3.3. Teoria struktury społecznej i anomii Roberta K. Mertona	90
3.3.1. Struktura społeczna według Mertona	92
3.3.1.1. Struktura normatywna, struktura możliwości i struktura idealna ..	93
3.3.1.2. Relacyjna i dynamiczna koncepcja struktury społecznej Mertona	95
3.3.2. Struktura społeczna i anomia	96
3.3.2.1. Teoria anomii	96
3.3.2.2. Teoria presji strukturalnej (<i>strain theory</i>). Jednostkowe adaptacje do warunków dezintegracji struktury	98
3.3.3. Rozwinięcia i modyfikacje	101
3.3.3.1. Teoria zróżnicowanych możliwości	102
3.3.3.2. Anomia dobrobytu	103
3.4. Teoria anomii instytucjonalnej (<i>Institutional Anomie Theory</i>)	105
3.4.1. Rynek i moralne fundamenty społeczeństwa. Instytucje społeczne	106
3.4.2. <i>The American Dream</i> i dominacja instytucji ekonomicznych	109
3.4.3. Instytucjonalna nierównowaga sił i anomia	111
Rozdział 4. Anomia i fatalizm jako konstrukty empiryczne	115
4.1. „Problem umiejscowienia”, czyli kontrowersje wokół jednostki analizy w badaniach anomii i fatalizmu/alienacji	116
4.1.1. Między teorią a praktyką badawczą	117
4.1.2. Perspektywa poznawcza, teoretyczna i postulat rozumienia zjawisk społecznych a „problem umiejscowienia”	120
4.2. Operacjonalizacja anomii i fatalizmu/alienacji	122
4.2.1. Sposoby pomiaru	123
4.2.2. Pomiar anomii i alienacji we wcześniejszych badaniach: konceptualizacje, hipotezy i narzędzia badawcze	124
4.2.2.1. Leo Srole: skala eunomii–anomii	124
4.2.2.2. Skala anomii McClosky’ego i Schaara. Brak norm i deregulacja jako wynik zaburzenia procesu socjalizacji	127
4.2.2.3. Pomiar alienacji według Gwynne’a Nettlera	130
4.2.2.4. Wymiary alienacji według Melvina Seemana i ich operacjonalizacja	133
4.2.2.5. Teoria anomii instytucjonalnej. Test empiryczny na poziomie mikro	140
4.2.3. W stronę pomiaru regulacji społecznej	143
4.2.3.1. Rekapitulacja terminów teoretycznych i sformułowanie terminów obserwacyjnych	144
4.2.3.2. Wskaźniki regulacji społecznej	146
4.2.3.3. Inne wskaźniki uwzględnione w badaniu oraz blok pytań metryczkowych	153
Rozdział 5. Analiza empiryczna. Regulacja społeczna w Polsce	157
5.1. Pytania badawcze i hipotezy	158
5.2. Metodologia badania	161
5.2.1. Schemat doboru próby	162
5.2.2. Stopień realizacji próby	162
5.2.3. Ważenie zbioru danych i ocena reprezentatywności próby	163

5.3. Analiza danych i weryfikacja hipotez	166
5.3.1. Modele równań strukturalnych jako technika analityczna	168
5.3.1.1. Analiza SEM w warunkach zakłócenia normalności rozkładu wielozmiennowego	169
5.3.1.2. Analiza SEM danych niekompletnych	170
5.3.2 Model SEM: teoria anomii instytucjonalnej Messnera i Rosenfelda	171
5.3.2.1. Uzasadnienie i opis postulowanego modelu	172
5.3.2.2. Oszacowany model SEM, ocena dopasowania i interpretacja modelu	176
5.3.3 Model CFA: anomia–fatalizm jako opozycyjne wymiary regulacji społecznej	184
5.3.3.1. Uzasadnienie i opis postulowanego modelu	185
5.3.3.2. Oszacowany model CFA, ocena dopasowania i interpretacja modelu	189
5.3.4. Anomia i fatalizm a struktura społeczna i jakości życia publicznego	199
5.3.4.1. Determinanty anomii	200
5.3.4.2. Determinanty fatalizmu	205
5.3.5. Podsumowanie analizy danych	209
Zakończenie	213
Bibliografia	223
Spis tabel, rysunków, wykresów i ramek	235
Załącznik nr 1. Kwestionariusz przeprowadzonego badania	237
Załącznik nr 2. Warstwowanie próby i losowanie jednostek pierwszego stopnia	250
Załącznik nr 3. Schemat doboru próby i dodatkowe informacje o fazie terenowej badania	253
Załącznik nr 4. Modele równań strukturalnych. Macierze kowariancji	268
Indeks osobowy	271
Indeks rzeczowy	273
Summary: Between Anomie and Fatalism: Social Regulation in Poland during the Systemic Transformation	277